ρίνη Γούναρη, ἡ ὁποία κατηγορεῖται ὅτι, ἐνῶ ἐγνώριζε τὸ μελετώμενον ἔγκλημα, δὲν τὸ παρεμπόδισε. Ὑποστηρίζει τὴν κατηγορία αὐτὴ ἡ μετὰ τῆς Ἀμυγδαλιᾶς στενὴ φιλία της, ἡ ἔχθρα τῆς οἰκογενείας της ἐναντίον τῆς Παναγιοῦς καὶ μερικὰ ἄλλα περιστατικά».

* * *

Ἡ δίκη ἔγινε στὸ Κακουργοδικεῖο Ἀθηνῶν, στὶς 18 Νοεμβρίου 1883. Πρόεδρος ἦταν ὁ Μακκᾶς, Εἰσαγγελεὺς ὁ Ράδος. Τὴ Μυγδαλιὰ Σαλῆ ἀνέλαβε νὰ ὑπερασπίση ὁ περίφημος δημοκράτης βουλευτὴς καὶ δικηγόρος τότε Ρόκος Χοϊδᾶς... Ἡ Ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες ἔγραψαν στῆλες ὁλόκληρες. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ ὑπῆρξε ζωηρότατο καὶ τὸ δικαστήριο ὄχι μόνο ἐγέμισε ἀπὸ κόσμο, ἀλλὰ καὶ ἐπολιορκεῖτο ἀπὸ πλήθη λαοῦ.

«*Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας* — γράφει ἡ «Ἀκρόπολις» — *οἱ ἔνορκοι ἀποσύρονται πρὸς διάσκεψιν καὶ μετὰ δύο ὥρας ἐξέρχονται ὠχροὶ καὶ ἀφανισμένοι, φέροντες ἐπ' ὤμων των τὴν βαρυτάτην ἐτυμηγορίαν των. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐτυμηγορίας, ὁ Πρόεδρος κ. Μακκᾶς, ἐν μέσῳ πενθίμου σιωπῆς, διακοπτομένης ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς τῆς Ἀμυγδαλιᾶς, καταδικάζει τὴν μὲν Ἀμυγδαλιᾶν Σαλῆ εἰς θάνατον, τὸν Σταῦρον Σαλῆν, τὸν δεκαπενταετῆ κακουργὶσκον, εἰς 12 ἐτῶν δεσμά, τοὺς δὲ ἄλλους δύο, Αἰκατερίνην Γούναρη καὶ Ἰωάννην Σαλῆ, ἠθώωσε*».

* * *

Ἡ τύχη λοιπὸν τῆς Μυγδαλιᾶς ἦταν πειὰ ὡρισμένη. Ἡ ζωή της ξεγραμμένη. Σύντομα θὰ ἐστήνετο ἡ καρμανιόλα γιὰ νὰ κόψη τὸ κεφάλι τῆς τσοπανοπούλας ποὺ ἐπίστεψε στὸν Ἔρωτα καὶ κατάντησε δολοφόνος...

Ἔξαφνα ὅμως παρουσιάζεται προστάτης της ὁ κ. Γεώργιος Δροσίνης, νεαρὸς ποιητὴς τότε, συμπαθέστατος στὸν κόσμο τῶν γραμμάτων. Σὲ συνεχῆ φύλλα τῆς «Ἀκροπόλεως» δημοσιεύει ὁ Δροσίνης μιὰ συνέντευξί του μὲ τὴ «μελλοθάνατη» μέσα στὶς γυναικεῖες φυλακὲς Τριγγέτα. Ἰδοὺ ἐν πρώτοις ἡ περιγραφὴ τῆς καταδικασμένης :

«*Ἡ Μυγδαλιὰ* — γράφει ὁ κ. Δροσίνης μὲ τὸ ὕφος τῆς ἐποχῆς — *ἔχει τὸ σύνηθες ἐξωτερικὸν Ἑλληνίδος χωρικῆς. Ἡ μορφή της εἶνε σχεδὸν στρογγύλη, μελαγχροινή, τραχεῖα τὴν ἐπιδερμίδα, ἔχει γλυκεῖς καστανοὺς ὀφθαλμοὺς ὄχι πολὺ μεγάλους, ὀφρῦς ἀκανονίστους, κόμην μέλαιναν στιλπνοτάτην, εὐθύτατα κεχωρισμένην ἐν τῷ μέσῳ. Ἡ μύτη της εἶνε μᾶλλον κοντὴ καὶ τὰ χείλη της παχέα καὶ χρώματος βαθυτάτου βυσσίνου. Τὸ ἀνάστημά της εἶνε μέτριον καί, ἀναλόγως τοῦ λοιποῦ σώματος, ὁ κόλπος της φαίνεται λίαν ἀνεπτυγμένος... Ἡ ἐνδυμασία της εἶνε μῖγμα ἐγχωρίου καὶ εὐρωπαϊκῆς... Τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς εἶνε ἀφελὲς καὶ ἀτάραχον, ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην καὶ προκαλεῖ ἐξ ἀρχῆς τὸν οἶκτον. Ἀλλ' οἱ λόγοι της, μετρημένοι, δειλοὶ κατ' ἀρχάς, καθ' ὅσον προβαίνει ἡ συνδιάλεξις πυκνοῦνται, ζωοποιοῦνται καὶ ἐν τέλει μεταβάλλονται εἰς χείμαρρον ἀκρατήτου εὐγλωττίας...*».

Ὁ κ. Δροσίνης ἀκούει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Μυγδαλιᾶς τὴν τραγικὴ ἱστορία της, ἀναλύει σὲ μακρὲς στῆλες τὰ διάφορα περιστατικὰ καὶ φτάνει σὲ δυὸ συμπεράσματα : α') Ὅτι ἡ Μυγδαλιὰ εἶνε ἀξία ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου οἴκτου, ἀφοῦ μάλιστα ἡ ἐνοχή της δὲν ἀπεδείχθη καθαρά. Ἕνας μόνο μάρτυς εἶπε ὅτι τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια του νὰ λαβαίνη μέρος στὸ ἔγκλημα, καὶ αὐτὸς εἶνε ἕνα δεκαετὲς παιδάκι. β') Ὅτι ἡ Μυγδαλιά, ἀκόμη καὶ τώρα, ποὺ βρίσκεται στὸ κατῶφλι τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀτιμωτικοῦ θανάτου, ζῆ μὲ τὴ σκέψη τοῦ Τάσου. «*Ἀκόμη τὸν ἀγαπᾶ!*», ὑπογραμμίζει ὁ ποιητὴς τῶν «Εἰδυλλίων». Καί, μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸ τῆς ποιητικῆς του νεότητος, ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν ἐνόρκων καὶ καταφεύγει σὲ θερμὴ ἔκκλησι πρὸς τὸν Βασιλέα Γεώργιον τὸν Α' :

«*Μόνον διότι ἡ δίκη παρετάθη ἐπὶ πολύ, μέχρι βαθείας νυκτός,* γράφει ὁ ποιητὴς στὴν ἔκκλησί του, *οἱ δὲ ἔνορκοι ἔκλιναν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κοπώσεως καὶ τοῦ ὕπνου, ἐξηγεῖται ἡ εἰς θάνατον καταδίκη τῆς ἀτυχοῦς Μυγδαλιᾶς... Εἶνε τώρα πολὺ ἀργά, κύριοι ἔνορκοι! πολὺ ἀργά! Ἐδώκατε πλέον τὴν τυφλὴν ψῆφον σας!... Ἀλλ' εὐτυχῶς ἔχομεν τελευταῖον καταφύγιον, καὶ ἀπὸ τούτου ἐλπίζομεν τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀδικήματός σας.*

»*Βασιλεῦ! Ἐξ ὅλων τῶν προνομίων, τὰ ὁποῖα ἐπεφύλαξεν εἰς τὸ Στέμμα τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα, τὸ ὑψηλότερον, τὸ ἱερώτερον, τὸ μᾶλλον ζηλευτὸν εἶνε ἡ Χάρις. Τὸ προνόμιον λοιπὸν τοῦτο ἂς ἐξασκήση νῦν ἐν ὅλῃ τῇ εὐθύτητι ἡ Βασιλική Σου καρδιά, ἀποδίδουσα εἰς τὴν Μυγδαλιὰν Σαλῆ χάριν ζωῆς καὶ ποινῆς!*».

Ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες ὁ «Ἀσμοδαῖος» ἐδημοσίευσε «πιστὴν καὶ καλλιτεχνικὴν εἰκόνα τῆς περιλαλήτου Μυγδαλιᾶς», καὶ ἡ συμπάθεια τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἔγινε ζωηρότερη γιὰ τὴ μελλοθάνατη τῶν φυλακῶν Τριγγέτα. Ἡ Βασίλισσα Ὄλγα εἶχε πῆ : «Ἐν ὅσῳ βασιλεύομεν ἡμεῖς στὴν Ἑλλάδα, ἡ λαμπητόμος δὲν θὰ κόψη κεφαλὴν γυναικός!».

Κι' ἔτσι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α' ἐμετρίασε τὴν κεφαλικὴν ποινὴν τῆς Μυγδαλιᾶς σὲ ἰσόβια δεσμὰ καὶ ἀργότερα σὲ εἰκοσαετῆ εἱρκτή.

Ἡ Μυγδαλιὰ Σαλῆ, ὅταν ἐβγῆκε ἀπὸ τὶς φυλακὲς Τριγγέτα, ἦταν πειὰ ἕνα σωματικὸ καὶ ψυχικὸ ἐρείπιο, θῦμα τοῦ Ἔρωτος καὶ τῆς αὐστηρότητος τῆς ἀνθρωπίνης Δικαιοσύνης.

Ο ΠΑΛΑΙΜΑΧΟΣ

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

Πῶς ἔπλασε ὁ Θεὸς τὸ τρυποκάρυδο. Τ' ἀπομεινάρια τοῦ πηλοῦ. Γιατὶ καταράστηκε ἡ Παναγία τὸν σκορπιό. Ἡ Θεοτόκος καὶ τὸ σαράκι. Μιὰ ἀμίμητη πρόσκλησις σὲ χορό. Ὁ χοροδιδάσκαλος ποὺ... βλογᾶει τὰ γένεια του!... Καὶ μιὰ ρεκλάμα φερετροποιείου. Πῶς κηδεύεται κανεὶς... ἀνέτως καὶ πολυτελῶς κ.τ.λ.

Θέλετε νὰ μάθετε πῶς βρέθηκε στὸν κόσμο τὸ μικρὸ ἐκεῖνο πουλάκι ποὺ τὸ ὀνομάζουν «τρυπαλό», «τρυποφράχτη» καὶ «τρυποκάρυδο» καὶ ποὺ εἶνε τὸ πιὸ μικρὸ ἀπ' ὅλα τὰ πουλιά ; Νὰ τί λέει γι' αὐτὸ ἡ λαϊκὴ παράδοσις :

Ὅταν ἔκαμε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, ἔβγαλε ἀπὸ τὴ χοῦφτα του τὸν πηλὸ ποὺ εἶχε κολλήσει ἐπάνω καί, γιὰ νὰ μὴν πάη χαμένος κι' αὐτός, ἔκαμε ἕνα πουλάκι καὶ τὸ πέταξε σ' ἕνα φράχτη. Τὸ πουλάκι τρύπωσε ἀμέσως ἐκεῖ καὶ γι' αὐτὸ τὸ λένε «τρυπαλό».

Ὁ «τρυπαλὸς» κάνει τὴ φωλιά του πιὸ πρωΐμα ἀπὸ ὅλα τὰ πουλιά, τὸν Φλεβάρη, σὲ μακρὲς τρυποῦλες, κι' ἐκεῖ μέσα γεννάει τ' αὐγά του.

* * *

Νὰ τώρα κι' ἕνας μῦθος γιὰ τὸ σκορπιό :

Ὁ σκορπιὸς θέλησε μιὰ φορὰ νὰ δαγκάση, πρὶν τὰ Χριστούγεννα, τὴν Παναγία. Ἡ Θεοτόκος ὅμως τὸν πάτησε καὶ γιὰ τοῦτο ἔγινε πλακουτσός.

Ἀπὸ τότε ἡ Παναγία τὸν καταράστηκε, κι' ἄμα δαγκάση ἔγκυο γυναίκα, τὸ παιδὶ ποὺ θὰ γεννήση αὐτὴ δὲν θὰ τὸ πάνη ποτὲ τὸ δάγκαμα τοῦ σκορπιοῦ.

Πιστεύουν ἐπίσης ὅτι, ὅπου δαγκάση ὁ σκορπιός, δὲν θὰ τοῦ περάσουνε οἱ πόνοι, ἂν δὲν τρέξη ἀμέσως νὰ πατήση ξένο χῶμα, (δηλαδὴ περιφέρεια ξένου χωριοῦ).

* * *

Ἐπίσης καὶ τὸ σαράκι τὸ ἔχει καταραστῆ ἡ Παναγία. Καὶ νὰ γιατί :

Ὅταν ἡ Θεοτόκος κατέφυγε στὴ φάτνη τῶν ἀλόγων καὶ κάθησε σὲ μιὰ γωνιά, ἄκουσε δυὸ σαράκια, ποὺ ἦσαν μέσα στὰ ξύλα καὶ τὰ ροκάνιζαν, νὰ μιλᾶνε μεταξὺ τους :

— Κοντεύεις ἐσύ ; ἔλεγε τὸ ἕνα.

— Ἔφτασα ὥς στὴν καρδιὰ τοῦ ξύλου. Κι' ἐσύ ; ἀποκρίθηκε τὸ ἄλλο.

— Κοντεύω.

— Ἄϊντε, κάμε γρήγορα, νὰ ρίξουμε τὴ στέγη...

Ἡ Παναγία, ποὺ σὰν Παναγία ἤξερε καὶ καταλάβαινε ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν ζώων καὶ τῶν ζωϊφίων, ἄμα τ' ἄκουσε αὐτά, σηκώθηκε καὶ πῆγε καὶ κάθησε στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς φάτνης. Σὲ λίγο καὶ τὰ δυὸ δοκάρια τῆς γωνιᾶς ποὺ καθότανε πρίν, ἔπεσαν κάτω, κουφαλιασμένα ἀπ' τὰ σαράκια !...

Ἡ Παναγία, βλέποντας τί κίνδυνο διέτρεξε, καταράστηκε ἀπὸ τότε τὰ σαράκια νὰ ροκανίζουν αἰώνια τὰ παλιὰ ξύλα...

* * *

Κοντὰ στὶς διάφορες προσκλήσεις χορῶν ποὺ θὰ σᾶς ἔρθουν ἀθρόες αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἀπὸ γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους, γιὰ νὰ εὐθυμήσετε κάπως, σᾶς προσφέρουμε κι' ἐμεῖς μιά, ἡ ὁποία ἐκυκλοφόρησε πρὸ 40 ἐτῶν στὴν Ἑρμούπολι καὶ εἶνε μοναδικὴ στὸ εἶδος της. Ἰδοὺ αὐτή :

«*Κύριε,*

Τὴν προσεχῆ Τετάρτην 17 τρέχοντος μηνὸς δοθήσεται ἐν τῷ χοροδιδασκαλείῳ μου εὐεργετικὸς ὑπὲρ ἐμοῦ χορὸς ἀπὸ τῆς 6 μ. μ. ὥρας ἄχρις τῆς 12. Τὸ Σχολεῖον ἔσται πλῆρες μουσικῆς καὶ φωταψίας(!).

Παρακαλῶ ὑμᾶς ὅπως εὐαρέστως μὲ τιμήσετε αὐτοπροσώπως.

Ὁ χοροδιδάσκαλος

Δ. Β.».

. . . . . !

* * *

Στὴ Σύρα ἐπάσης τοιχοκολλήθηκε πρὸ ἐτῶν στοὺς δρόμους καὶ ἡ ἀκόλουθη εἰδοποίησις, ἡ ὁποία εἶνε θαῦμα διατυπώσεως, ὅπως βλέπετε :

«*Οἱ ὑποφαινόμενοι εἰδοποιοῦμεν τὴν πολυπληθῆ πελατείαν μας ὅτι προμηθευθέντες πάντα τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τὰς τελετὰς τῶν κηδειῶν προσφέρομεν τὴν πένθιμον ἡμῶν ὑπηρεσίαν καὶ ἀναδεχόμεθα τὴν ἐκτέλεσιν κηδειῶν εἰς μετριωτάτας τιμάς. Πεποίσμεθα δὲ ὅτι θέλομεν ἀνταποκριθῆ πληρέστατα εἰς πάσας τὰς προσδοκίας τῆς τελειότητος καὶ τῆς πολιτείας. Τοὺς ἀπόρους ἐπίσης ὑπηρετοῦμεν... δωρεάν.*

»*Οἱ ἐπιθυμοῦντες πλειόνους πληροφορίας ἀπευθυνθήτω, οἱανδήποτε ὥρα ληφθῆ ἀνάγκη, εἰς τὸ ἐν τῇ ὁδῷ Ἑρμοῦ καφενεῖον τοῦ Ι. Α. καὶ νὰ μένουν ἐντελῶς ἥσυχοι ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μας!*».

Ὁμολογοῦμεν ὅτι καλυτέρα διαφήμισις φερετροποιείου δὲν μποροῦσε νὰ γίνη.